

Når skoler utvikler et sett med forventninger som alle elever må følge, blir skolen mer forutsigbar for elevene, skriver artikkelforfatteren.
FOTO: NTB
SCANPIX

Tydelige forventninger er best for alle elever

Samfunnets holdning til skolen er like viktig for elevene som foreldrenes utdannelsesnivå.

SERIE Forskningsdage

● Forskere fra Universitetet i Agder presenterer nye kronikker under de årlige forskningsdage fra 20. september til 1. oktober.

Alle tjener på at skolen har tydelige forventninger til sine elever. Det bidrar til å utvikle gode elevroller, inkludere alle og gi alle de samme mulighetene. Tydelige forventninger skaper en forutsigbar skole for elevene, gir lokal støtte og styrker fellesskapet i lokalmiljøet.

Ofte er det foreldrenes utdanningsbakgrunn som avgjør hvilke forventninger vi har til elevene. Forskning har gjennom mange år vist at det er sammenheng mellom utdanningsbakgrunn i befolkningen og elevenes skoleprestasjoner. I Sogn og Fjordane har de andre erfaringer. Dette fylket har ikke et spesielt høyt utdanningsnivå, men barna gjør det likevel bra på skolen. Forskere forklarer det med at mange steder i denne regionen støtter lokalbefolkningen opp om skolen med tydelige forventninger

til utdanning og karrierevalg. Viktige personer som foreldre, besteforeldre, korpseledere og fotballtrenere kan støtte forventningene til utdanning og deltagelse. De kan også bidra til at barna følger seg utenfor eller innenfor i lokalmiljøet. Gode tradisjoner for fellesskap har betydning for skolens arbeid. Lokalmiljøets holdninger til utdanning og fellesskap betyr mye for hva skolen kan få til.

Skolen skal bidra til utvikling for alle elever, og da må lærerne inkludere hele klassen og forvente at hver enkelt følger skolens regler. Når skoler utvikler et sett med forventninger som alle elever må følge, blir skolen mer forutsigbar for elevene. De vet hva som gjelder også når de går fra ett klassetrinn til et annet. Det gjør det enklere å utvikle en god elevrolle. Lærerne i første klasse starter med å oppdra barna til elever, og skolen støtter elevene i å mestre elevrollen frem til tiende trinn.

Skoler som har utviklet tydelige forventninger trenger ikke å bruke så mye tid på atferdsproblemer og arbeidsro. Forskning viser at når elever vet hva som forventes og ser at det gjelder alle elever og lærere de møter, er det lettere for dem å følge opp kravene som blir stilt.

Det motsatte er tilfellet når det stilles ulike krav til elevene. Da er det vanskeligere for elever å forstå og støtte tiltakene. Elever tas kanskje ut av undervisningen eller blir forskånet fra hjemmelekser. Men dette fratruer disse barna muligheter til utdanning på lik linje med andre.

Samme forventninger til alle sikrer at alle blir faglig og sosialt inkludert. Karakterer er ett eksempel på faglige forventninger. Elever og foreldre godtar karakterer som regler eller normer for vurdering av elevenes faglige nivå. Læreren gir vurderinger og tilbakemeldinger slik at elevene kan arbeide for å forbedre sin innsats i faget.

Det samme gjelder sosiale forventninger til å følge regler og normer for

atferd. Når reglene ligger fast, kan personalet gi tilbakemeldinger og veilede elevene slik at de kan utvikle en positiv elevrolle. Både for personalet, elevene og foreldrene blir hverdagen enklere når forventningene er tydelige og blir gjennomført i praksis. Tydelige forventninger er avgjørende for at skolen skal kunne inkludere alle elever.

Selv om det er viktig å være tydelige i skolen, er det faktisk mer vanlig å senke forventningene til ulike grupper elever. Personalet på skoler kan si: «Da jeg så faren skjønte jeg at det ikke nytta». Eller de kan forklare dårlige skoleresultater ved å skyldte på elevene: «Man kan ikke gjøre gull av gråstein». «Vi har det materialet vi har».

Å senke forventningene på denne måten, hindrer like muligheter for alle. Tydelige forventninger bidrar til at elevene kan strekke seg, finne sin plass og utvikle seg på egne premisser.

Akkurat nå er flere skoler i Agder med på et forskningsprosjekt som kalles School-In for inkluderende læringsmiljø. Kommunene Lilleland, Iveland, Songdalen, Søgne og Vennesla vil finne ut hvordan forventningene til skolen, lærere og elever utvikles lokalt. Sammen med Universitetet i Agder og støttet av Norges Forskningsråd, skal resultatene være klare i 2020.

Dette gjør vi fordi vi tror tydelige forventninger skaper best utvirkingsmuligheter, virker inkluderende, motvirker at vi senker forventningene til enkelte elever og bidrar til gode fellesskap. Vi vet at tidligere forskning viser at høy utdanning hos foreldrene gir uttelling for barna, men i Sogn og Fjordane får barna uttelling fordi foreldre og samfunnet ellers har høy omtanke for fellesskap, skole og utdanning. Det kan vi få til i Agder også.

Skolen kan utvikle forventninger som gjelder for skolens fellesskap på tvers av klasser og trinn slik at elevrollen blir enklere å mestre. Skolen blir på denne måten tydeligere i møte med elever, foresatte, foreldre, besteforeldre, bussjåfører og speiderledere – og det blir enklere å støtte skolens arbeid. Det er mye visdom i det gamle uttrykket: «Det krever en landsby for å oppdra et barn». Vi som utgjør skolen og skolens lokalmiljø, kan støtte skolens arbeid med opplæring og inkludering.

STEFANIE HILLEN

GRETHE INGBRIGTSTVOLD SÆBØ

KIRSTEN HORRIGMO

INGER MARIE DALEHERFTE

MARIA MYRANN

JORUNN H. MIDTSUNDSTAD

Universitetet i Agder